

Nr 190.

Av herr **Hellberg** i Ljungskile **m. fl.**, i anledning av *Kungl Maj:ts proposition, nr 18, med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m.*

Angående vissa delar av Kungl. Maj:ts prop. nr 18 med förslag om äktenskaps ingående m. m, anhålles få göra följande erinringar och förslag:

1 kap.

§ 1. Här föreliggande definition på trolovning innebär en så väsentlig utvidgning av trolovningens begrepp, i jämförelse med vad för närvarande gäller, att ganska ofta ingen annan än kontrahenterna själva, och kanske ej alltid ens de, kan konstatera om trolovning föreligger eller icke. Den goda avsikt i vilken definitionen blivit så avfattad, och varigenom även hemliga trolovningar inbegripas inom lagens skydd, torde dock hava bra litet praktiskt värde. Enligt lagberedningens motivering vid denna punkt vill densamma medelst denna definition t. o. m. omsluta det fall, »då mannen lovar kvinnan äktenskap under förutsättning, att hon tillmötesgår hans önskan om könsumgänge och därav låter locka sig». Frånsett att det i sådana fall, då allt beror på mannens bekännelse, är ytterst svårt att förmå mannen till att påtaga sig de rättsföljder, som ett erkännande från hans sida, att trolovning ägt rum, skulle för honom medföra, torde kvinnan i dylikt fall hava ställt sig själv i en sådan ställning, att det knappast är påkallat att för hennes skull göra en sådan avfattning av denna §, att man därigenom gör rättsställningen för kvinnan i allmänhet så osäker, som fallet bleve genom en så allmänt hållen definition av begreppet trolovning. Uppenbart är, att samhället icke kan taga hänsyn till en trolovning, förr än den är bevisad, och att ställa så, att denna bevisning i regel är hänvisad till parternas erkännande, kan just för kvinnan bliva ödesdiger nog, enär i de fall, och detta de flesta, då det gäller hen-

nes och barnens rätt, mannens nej gäller lika mycket som hennes ja. Hon tror sig stå skyddad av lagen, men finner sig plötsligt stå utan sådant skydd. Skall lagtillämpningen bli fotad på sakliga fakta, så måste samhället fordra objektiva bevis.

Att stadga en viss form, vid vars iakttagande trolovningen erhåller en rättsgiltig karaktär, är sålunda av nöden och auktoritativt stöd för detta påstående utgör lagrådets yttrande angående denna §. Samhället *kan* helt enkelt icke utan sådan yttre form göra något ingripande i saken, och lagstiftningen om rättsåtgärder bliver under sådana förhållanden resultatlös genom enkelt nekande å den ena partens sida, något som just i dylikt kritiskt fall är att vänta.

En fullt effektiv yttre form för trolovning vore *trolovningsbevis*, vartill formulär utfärdades av Kungl. Maj:t och som av kontrahenterna ifylldes vid trolovnings ingående, ett av vardera parten. Därmed vore förenämnda olägenheter upphävda. Trolovningen skulle då ej anses bruten med mindre utbyte av de resp. trolovningsbevisen skett så, att de erhållit var sitt tillbaka. Skulle endera neka den andre detta, skulle han äga rätt att i vittnens närvaro delgiva den andre sitt beslut om brytning av trolovningen, som därigenom och från den dagen, då delgivning skedde, upphörde att vara rättsligt gällande.

§ 3. Det kan ifrågasättas om man genom materiella medel kan ersätta en ideell skada. Djupt sett torde detta ej kunna ske. Till skydd för kvinnan mot den ideella kränkning, som en uppslagning av trolovning innebär, är icke heller något åtgjort inom förestående lagförslag. Detta torde dock vara en brist. Om här ovannämnda förslag angående trolovningsbevis antages, vore ingen risk av missbruk i spekulationssyfte, som under den engelska och nordamerikanska lagen i dylika fall kan förekomma, förhanden, om man stadgade skadestånd att av mannen erläggas om trolovning från hans sida brytes utan skäl, som äro análoga med dem, som stadgas vara giltig anledning till återgång av äktenskap, till separation och äktenskapsskillnad enligt kap. 5 och 6, ävensom skadestånd om mannen utan här sagda skäl bryter trolovningen, för utblivandet av den ekonomiska fördel, som varit att av det utlovade äktenskapet påräkna. Säkerligen skulle ett sådant stadgande mycket sällan av part användas i rättegång, men det skulle dock ha sin stora betydelse att lagen innehölle ett uttalande om, att sådan skuld i dessa fall föreläge, och den rätt lagen sålunda gäve kvinnan att, om hon så ville, utkräva denna skuld av mannen, innebure i sig en viss upprättelse gent emot den ideella kränkning, som hon i sådant fall varit utsatt för och torde även komma att ställa mannens skyldighet för honom i en skarpare dager.

4 kap.

§ 1. Här har insmugit sig såsom benämning på även borgerligt giftermål ett ord, »vigsel», vilket ord på grund av månghundraårigt språkbruk betecknar *allenast* den liturgiska akt, som förrättas vid ingående av kristligt äktenskap. Ljudlikheten mellan detta ord och orden »vigning» och »invigning» kan ingalunda berättiga till detta ords användande så, som här skett. Själva språksinnet uppreser sig mot denna identifiering. Märk t. ex. invigning av transportled, av konsärtsalong m. m. och prästvigning, vilket senare ju dock är en religiös akt, hur stötande för språksinnet det vore, att härvid använda ordet »vigsel». Men det är ock av ännu ett skäl olämpligt att på förenämnt sätt begagna ordet »vigsel», enär detta nämligen vore ägnat att bortblanda begreppen om de från kristen synpunkt sett mycket olika sätten att ingå giftermål, då i ena fallet detta sker på kristen, i andra på icke kristen grund. I de olika fallen passar däremot benämningen »giftermål», som alltså så väl här som i kapitlets överskrift och på övriga ställen i lagtexten, där denna sak avhandlas, lämpligen borde komma till användning.

§ 4. Här *stadgas* att kristna former ej behöva iakttagas vid denna viktiga förrättning, ändå att laga hinder däremot ej föreligga. I den nu gällande äktenskapslagen har visserligen tillkommit senare bestämmelser i samma syfte, så att denna rättighet redan nu förefinnes. Ehuru det så är, kan dock detta ingalunda tagas som bevis på att kristna statsmakter böra lagstifta för upphävande av kristna bruk, där ej hinder för deras iakttagande föreligga, men det är dock än mer beklagligt om detta genom den nya lagstiftningen skulle upphöjas till regel i stället för undantag, ty därmed skulle den icke kristna giftermålsförbindelsen ställas alldeles vid sidan av det kristna äkta förbundet och göras därmed helt likvärdigt. Att fall kunna förekomma, då staten vill och bör göra sammanlevnad mellan man och kvinna i juridiskt avseende bindande, för bland annat arvsförhållandenas skull, även där hinder mot kyrklig vigsel enligt nu gällande lag ej finnes, kan nog inses, t. ex. där så uppenbar fiendskap eller avoghet mot kristendomen eller åtminstone svenska kyrkan hos kontrahenterna föreligger, att de ej kunna förmås att genom kyrklig vigsel legalisera sin samlevnad. Men ännu är dock bland den allra största delen av det svenska folket ett sådant förhållande ej regel, utan ett jämförelsevis ganska sällsynt undantag. Även därför torde det ock kunna begäras, att detta stadgande infördes som en undantagslagstiftning och ej som regel. En omarbetning av fjärde kapitlet i syfte att undvika denna olägenhet vore därför önskvärd.

På grund av det anförda får jag vördnadsfullt hemställa, att riksdagen måtte besluta

1:o) att vid ingående av trolovning kontrahenterna böra upprätta skriftlig handling, trolovningsbevis, enligt av Kungl. Maj:t fastställt formulär i två exemplar, av vilka vardera tager ett, vilkas företeende alltid tjänar som lagligt bevis, att trolovning dem emellan ingåtts,

2:o) att i § 3, den andra punkten, göres den ändring, att trolovad kvinna, med undantag för vissa fall, är även berättigad till ersättning för den ideella och den ekonomiska skada, som genom trolovningens brytande uppstått,

3:o) att beteckningen »vigsel» för alla slag av äktenskaps ingående utbytes mot ordet »giftermål» och ordet »vigsel» hädanefter som hittills endast användes om den liturgiska formen för ingående av kyrkligt äktenskap,

4:o) att fjärde kapitlet så omarbetas, att den kyrkliga formen för äktenskaps ingående blir det normala och att borgerligt äktenskap blir undantag för särskilt uppgivna fall.

Stockholm den 15 februari 1915.

Wilh. Hellberg.

Cornelius Olsson.

Gust. Rydén.
